

Comparing the Effectiveness of Storytelling Training Based on Positive Self-Talk and Child-Centered Mindfulness for Prevention in Children with Cancer

Maryam Ossadat Doustdar Tousi¹, Ramezan Hassanzadeh^{*2}, Anis Iranmanesh³

¹ PhD student, Department of Counseling, Mashhad branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

² Professor, Department of Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran

³ Associate Professor, Department of Mathematics and Statistics, Mashhad branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran

* Corresponding author: rhassanzadehd@gmail.com

Received: 2024-07-02

Accepted: 2024-09-18

Abstract

Introduction: This research aims to compare the effectiveness of storytelling training based on positive self-talk and child-centered mindfulness on hope in children with cancer

Research Method: This semi-experimental research had pre-test-post-test with two experimental groups and one control group. The statistical population of the present study includes all children aged 8 to 12 years old with all types of cancer who were treated in Bou Ali Sinai Hospital in Sari from 2021 to June 2022. The sample size includes 60 children with cancer who were selected by purposeful sampling according to the entry and exit criteria and then randomly assigned to three groups of 20 people, two experimental groups and one control group. The first experimental group underwent 10 sessions of storytelling based on positive self-talk and the second group of the second experiment underwent 10 sessions of child-centered mindfulness training. The instrument used is the Children's Hope Questionnaire (Snyder et al., 1996). Data analysis was done by ANOVA and Ben Feroni post hoc test in SPSS-25 software.

Results: The results showed that both training methods were associated with significant effectiveness in increasing the hope of cancer children. However, comparing these two treatment approaches, storytelling training based on positive self-talk is more transitory than child-centered mindfulness.

Discussion: Storytelling training based on positive self-talk and child-centered mindfulness is effective on the hope of children with cancer and can become the basis for increasing health promotion and hope in children with cancer.

Keywords: Storytelling based on positive self-talk, Child-centered mindfulness training, Hope, Children with cancer

© 2019 Journal of New Approach to Children's Education (JNACE)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.

© 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Hassanzadeh, R & et al. (2024). Comparing the Effectiveness of Storytelling Training Based on Positive Self-Talk and Child-Centered Mindfulness for Prevention in Children with Cancer . *JNACE*, 6(2): 228-238.

مقایسه اثربخشی آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت و ذهن‌آگاهی کودک محور بر امیدواری در کودکان سرطانی

مریم السادات دوستدار طوسی^۱، رمضان حسن زاده^{۲*}، انیس ایرانمنش^۳

^۱ دانشجوی دکتری گروه مشاوره، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

^۲ استاد گروه روانشناسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

^۳ دکترای تخصصی، دانشیار گروه ریاضی و آمار، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

* نویسنده مسئول: rhassanzadehd@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۶/۲۸

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۴/۱۲

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف مقایسه اثربخشی آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت و ذهن‌آگاهی کودک محور بر امیدواری در کودکان سرطانی می‌باشد.

روش: این پژوهش از نوع نیمه‌آزمایشی دارای پیش‌آزمون-پس‌آزمون با دو گروه آزمایش و یک گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه کودکان ۸ تا ۱۲ ساله مبتلا به انواع سرطان که در سال ۱۴۰۰ تا خرداد ۱۴۰۱ در بیمارستان بوعلی سینای ساری تحت درمان بودند، انتخاب شدند. حجم نمونه شامل ۶۰ کودک مبتلا به سرطان که به روش نمونه‌گیری هدفمند برحسب معیارهای ورود و خروج انتخاب شدند و سپس به طور تصادفی در سه گروه ۲۰ نفری، دو گروه آزمایش و یک گروه کنترل جایگماری شدند. گروه آزمایشی اول به مدت ۱۰ جلسه تحت آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت و گروه دوم آزمایش دوم نیز ۱۰ جلسه تحت آموزش ذهن‌آگاهی کودک محور قرار گرفتند. ابزار استفاده شده پرسشنامه‌ی امیدواری کودکان (اسنایدر و همکاران، ۱۹۹۶) می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با تحلیل واریانس آنوا و آزمون تعقیبی بن فرونی در نرم افزار SPSS-25 انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد هر دو روش آموزش در افزایش امیدواری کودکان سرطانی با اثربخشی معناداری همراه بودند. اما در مقایسه این دو رویکرد درمانی، آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت نسبت به ذهن‌آگاهی کودک محور اثر گذراتر است. بحث و نتیجه‌گیری: آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت و ذهن‌آگاهی کودک محور بر امیدواری کودکان سرطانی مؤثر است و می‌تواند زمینه افزایش ارتقا سلامت و امیدواری در کودکان سرطانی شود.

واژگان کلیدی: قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت، آموزش ذهن‌آگاهی کودک محور، امیدواری، کودکان سرطانی

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان محفوظ است.

شیوه استناد به این مقاله: دوستدار طوسی، مریم السادات؛ ایرانمنش، انیس و حسن زاده، رمضان. (۱۴۰۳) مقایسه اثربخشی آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت و ذهن‌آگاهی کودک محور بر امیدواری در کودکان سرطانی. فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان، ۶(۲): ۲۲۸-۲۲۹.

مقدمه

بالاتری برخوردارند در تحمل درمان‌های طولانی و دردناک مقاومت بیشتری نشان می‌دهند (یخچالی، ۱۴۰۱). یخچالی (۱۴۰۱) در پژوهش خود نشان داد سطوح بالای امید با سلامت جسمی و روانشناختی، خود ارزشی بالا، تفکر مثبت و روابط اجتماعی، رابطه مثبت دارد، بدین صورت که امیدواری سبب سلامت روانشناختی و احساس ارزشمندی می‌شود و به ایجاد ارتباط اجتماعی جهت افزایش سلامت کمک می‌نماید. با این حال، همیشه توصیه می‌شود که در اجرای هر نوع برنامه آموزشی برای کودکان، با نظر به نیازها و ویژگی‌های خاص هر کودک عمل شود (Arslan et al, 2022). البته باید اذعان کرد با توجه به این که قصه‌ها برانگیزنده هستند و می‌توانند مجموعه‌ای از مفاهیم پیچیده علمی را به مخاطب منتقل کنند. بنابراین، در برنامه‌ی آموزشی مدارس و با در نظر گرفتن جایگاهی که هنر در درمان اختلالات مربوط به کودکان دارد و معلمان با استفاده از هنرهای مختلف، به خصوص هنر قصه‌گویی، می‌توانند بسیاری از رفتارهای خوب را در کودکان تقویت کنند (Niedderer et al, 2022).

شجاعی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان مقایسه اثربخشی گروهی قصه‌درمانی و هنر بازی درمانی بر اضطراب و افسردگی کودکان مبتلا به سرطان: با تکیه بر چهارچوب، اصول و قواعد رویکرد شناختی-رفتاری نشان دادند که قصه‌درمانی شناختی-رفتاری و هنر بازی درمانی شناختی رفتاری می‌توانند به عنوان یک شیوه درمانی برای کاهش اضطراب و افسردگی کودکان مبتلا به سرطان در محیط‌های آموزشی و درمانی به کار برده شوند که با نتایج به دست آمده از پژوهش قاسمیان و استهبانانی (۱۳۹۸)، میرزایی و قمری (۱۳۹۹)، حاجی ستاری (۱۴۰۰)، خیر و منشئی (۱۴۰۰) همسو می‌باشد. همچنین یکی دیگر از درمان‌هایی که به نظر می‌رسد بر روی امیدواری تأثیر گذار باشد ذهن آگاهی است. در واقع ذهن آگاهی یک روش روان‌شناسی است که به افزایش حضور ذهنی در لحظه حال و آگاهی از تجربیات درونی و خارجی می‌پردازد. بعضی از تأثیرات مثبت ذهن آگاهی که ممکن است بر عوامل مرتبط با سرطان داشته باشد عبارتند از: کاهش استرس، تقویت سیستم ایمنی بدن و مدیریت ترشح هورمون‌های استرسی. این دو روش به ترکیب با یکدیگر می‌توانند مؤثرترین عوامل در افزایش احساس خوبی، کیفیت زندگی و مهارت‌های مقابله در کودکان باشند. از طریق داستان‌ها و قصه‌ها کودکان می‌توانند با موفقیت‌ها و تجربیات مثبت خود آشنا شوند و اعتماد به نفس بالاتری به خود داشته باشند. قصه‌های مثبت می‌توانند تفکرات مثبت و سازنده را در کودکان تقویت کنند و آن‌ها را به سمت دیدگاه‌های سازنده‌تر هدایت کنند (قدم پور و همکاران، ۱۳۹۸). مهارت‌های

یکی از بیماری‌های مزمن که هر سال زندگی بسیاری از افراد را مختل می‌سازد، سرطان است. این معضل هنگامی به اوج خود می‌رسد که کودکان و نوجوانان با این مسأله درگیر باشند (رشیدزاده و علیوندی و فاه، ۱۴۰۰). در واقع فرآیندهای دشواری و طولانی تشخیصی و درمانی سرطان در کودکان موجب شده است تا آن‌ها در کنار رنج‌های جسمانی، طیف وسیعی از هیجان‌های منفی مانند، غم و نگرانی را تجربه کنند. از طرفی بستری شدن در بیمارستان برای کودک امری اضطراب‌آور است و حضور مداوم در محیط سرد و بی روح بیمارستان، کودک را غمگین و دچار تنش می‌کند (علیلو و همکاران، ۲۰۱۹). سرطان یکی از دلایل مرگ و میر ناشی از بیماری در کودکان است. ماهیت بیماری همراه با ماهیت تهاجمی درمان‌هایی نظیر شیمی درمانی، پرتودرمانی، جراحی و درمان‌های دیگر می‌تواند تأثیرات زیان‌آور کوتاه مدت تا بلند مدتی همچون درد، خستگی، پریشانی، تهوع و تغییر در خواب و خلق را در کودکان در پی داشته باشد (Steliarova-Foucher et al, 2017).

سرطان در دوران کودکی از بدو تشخیص می‌تواند باعث، ترس زیاد، ناامیدی و ضربه روانی گردد و همه ابعاد زندگی کودک از جمله: بعد جسمانی، روانی، اجتماعی و معنوی وی را به مدت طولانی به چالش بکشد. اما باید توجه داشت با پیشرفت‌های علمی بشر هر روزه، نرخ زنده ماندن کودکان در برابر انواع سرطان افزایش یافته است (طهماسبی و همکاران، ۱۴۰۲) و به اهمیت پیشگیری از بروز سرطان در کودکان اشاره کرد (طالبی و همکاران، ۲۰۲۲). بیماران جسمی مزمن از جمله افراد مبتلا به بیماری سرطان متوجه می‌شوند که امیدواری بخش مهم و ناخودآگاه افکار و احساساتشان را شامل می‌شود. ارتقای امید، که از عوامل معنادار شدن زندگی است، به افراد کمک می‌کند تا با بیماری سرطان سازگار شوند، رنج روانی خود را کاهش داده و کیفیت زندگی و سلامت عمومی خود را افزایش دهند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۸).

بیشتر تحقیقات در مورد امیدواری بر روی بیماران مبتلا به سرطان اجرا شده است، زیرا بیماران سرطانی به دنبال قطعی شدن تشخیص بیماری خود، آن را به عنوان یک عامل تهدید کننده تلقی می‌کنند (موحدی و همکاران، ۱۳۹۴). سرطان و تفکر امیدوارانه به دو طریق به هم مرتبط می‌شوند. اولاً، افراد امیدوار بیشتر بر مشکل متمرکز شده و در حل آن فعالانه‌تر عمل می‌کنند. آن‌ها به احتمال بیشتری رفتارهای غربالگری سرطان را انجام می‌دهند. ثانیاً، افرادی که امیدوارانه می‌اندیشند در مواجهه با تشخیص و درمان سرطان، پریشانی کمتر و تطابق بیشتری نشان می‌دهند. از سویی، در طی درمان، افرادی که از امید

مبتلا به انواع سرطان، تحت درمان بودن، رضایت والدین و کودک جهت شرکت در جلسات آموزشی، عدم دریافت مداخله روانشناختی دیگر به صورت هم‌زمان، تعهد کودک به حضور در تمام جلسات بود. ملاک‌های خروج: سابقه اختلال رفتاری، عدم حضور کودک در بیش از دو جلسه، وخیم بودن حال جسمی کودک، داشتن بیماری جسمی و روانی دیگر بوده است.

ب) ابزار

مقیاس امیدواری کودکان: این مقیاس توسط Snyder et al بر اساس نظریه امید طراحی گردید. این مقیاس دارای ۳ خرده مقیاس است و تفکر عاملی، تفکر راهبردی و امید کلی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. هر خرده مقیاس دارای ۳ گویه است. مقیاس امیدواری برای کودکان و نوجوانان ۸ تا ۱۶ سال قابل کاربرد است. نمره‌گذاری مقیاس امیدواری بر اساس طیف لیکرت تنظیم شده است و به همیشه نمره ۶، اغلب نمره ۵، خیلی وقت‌ها نمره ۴، بعضی وقت‌ها نمره ۳، به ندرت ۲ و هیچ‌وقت نمره ۱ تعلق می‌گیرد و نمره بالاتر نشان دهنده امید بیش‌تر است. Snyder et al (1996) مقیاس به منظور هنجاریابی این مقیاس همبستگی آن را با آزمون نیم‌رخ خود ادراکی کودکان و پرسشنامه سبک اسناد کودکان مورد بررسی قرار دادند و نتایج مثبت و معناداری به دست آمد. در پژوهش اسنایدر و همکاران رویای هم‌زمان پرسشنامه با مقیاس افسردگی بک ۰/۴۴- گزارش شده است. اسنایدر و همکاران اعتبار پرسشنامه را از طریق بازآزمایی بعد از ۳ هفته ۰/۸۵ گزارش کرده‌اند. همچنین در ایران اعتبار این پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۰ و از طریق بازآزمایی ۰/۷۴ به دست آمد.

ج) معرفی برنامه مداخله‌ای

مداخله گروهی قصه‌درمانی: محتوای آموزشی جلسه‌ها با الگوگیری از پیشینه پژوهش (Frank (2014), Borba (2005) تهیه و داستان‌ها با توجه به محتوای هر جلسه انتخاب شد. در صورت نبود داستانی رایج در زمینه مورد نظر، داستانی ساده با کمک دو کارشناس ادبیات کودک طراحی و طی ده جلسه ۶۰ دقیقه‌ای و هر هفته یک جلسه به گروه آزمایش به شرح زیر آموزش داده شد

ذهن‌آگاهی برای افزایش انعطاف‌پذیری روانشناختی و برای افزایش توانایی بیماران برای ایجاد ارتباط با تجربه‌های گذشته است و سبب معنادهی به زندگی، امیدواری و افزایش هدف آینده اشخاص می‌شود. با در نظر گرفتن این مطلب که افزایش ناامیدی و منزوی شدن در بین کودکان و نوجوانان دارای سرطان موجب نگرانی بسیاری از خانواده‌ها شده است و بر اساس گزارش بین‌المللی ثبت شده که هر سال بالغ بر ۳۰۰ هزار کودک با برخی از انواع سرطان‌ها رو به رو هستند و میزان بروز سرطان‌های دوران کودکی در دختران و پسران ایرانی به ترتیب برابر با ۴۸ الی ۱۱۲ و ۵۱ الی ۱۴۱ مورد در هر یک میلیون نفر گزارش شده است (صادقی، ۱۴۰۱) که آمار قابل توجهی است، شناسایی و تعیین متغیرهای مؤثر بر امیدواری ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت و ذهن‌آگاهی کودک محور بر امیدواری در کودکان ۸ تا ۱۲ سال سرطانی تحت درمان اجرا شد و محقق در پی پاسخ به این سؤال است که آیا بین آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت و ذهن‌آگاهی کودک محور بر امیدواری کودکان سرطانی تفاوت وجود دارد؟

روش پژوهش

الف) طرح پژوهش و شرکت کنندگان

پژوهش حاضر از نوع نیمه آزمایشی دارای پیش‌آزمون- پس‌آزمون دارای دوگروه آزمایش و یک گروه کنترل می‌باشد و جامعه‌آماری پژوهش، شامل کلیه کودکان ۸ تا ۱۲ ساله مبتلا به انواع سرطان که در سال ۱۴۰۰ تا خرداد ۱۴۰۱ در بیمارستان بوعلی سینای علوم پزشکی شهرستان ساری تحت درمان بودند، از میان کودکان مبتلا به سرطان، ۶۰ کودک به روش نمونه‌گیری هدفمند برحسب معیارهای ورود و خروج انتخاب شدند. سپس به طور تصادفی در سه گروه ۲۰ نفری جایگماری شدند. قبل از انجام مداخله برای هر سه گروه پیش‌آزمون اجرا شد. برای گروه آزمایش اول به مدت ۱۰ جلسه آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت اجرا شد و برای گروه دوم آزمایش، آموزش ذهن‌آگاهی کودک‌محور اجرا شد و گروه کنترل بدون دریافت هیچ‌گونه مداخله مورد ارزیابی قرار گرفتند. سپس برای ارزیابی اثربخشی آموزش‌ها، پس‌آزمون برای هر سه گروه اجرا شد. ملاک‌های ورود به پژوهش: بازه سنی ۸ تا ۱۲ سال،

جدول ۱: جلسات مداخله قصه گویی خودگویی مثبت

جلسه	هدف	محتوی
جلسه اول	معارفه و آشنایی با اهداف و مفاهیم	در این جلسه بعد از خوش آمدگویی و معارفه هر یک از اعضا، درمانگر نیز ضمن معرفی خود بر تبیین نقش باورها و اعتقادات بر رفتار انسان را با زبان قصه برای کودکان مطرح کرد و همچنین اهداف و نحوه تشکیل جلسات و مقررات عمومی حاکم بر جلسات را برای اعضا توضیح داده و درمانگر ضمن مطرح کردن قواعد گروه، بر لزوم حفظ رازداری، عدم تهدید و سرزنش و تحقیر دیگران و انجام تکالیف در منزل تأکید کرد. در ادامه اجرای پیش تست پرسشنامه‌ها
جلسه دوم	مفهوم خودگویی و تفکر مطلق‌گرایی و تفکر مطلق‌گرایی و باورهای غیرمنطقی	مفهوم خودگویی و تفکر مطلق‌گرایی و باورهای غیرمنطقی مورد بررسی قرار دادند و پیامدهای انواع خودگویی و مشکلات مرتبط با آن‌ها بر اساس تفکرات و باورهای مربوطه و آشنایی با نحوه عمل شناخت درمانی داستان ماهی مرشد شاید نمونه خوبی برای این مثال باشد که ترس از حرکت کردن داشتن و سال‌ها به ته رودخانه و زیر سنگ بودن و یکی از ماهی کوچولو با جریان آب حرکت کرد به جهان و آب فراوان رسید ...
جلسه سوم	آشنایی با خطاهای شناختی همراه با مثال چگونگی برداشت و تفسیر ذهن	کودک متوجه برداشت اشتباه خود می‌شود. ادامه جلسه قبل، آشنایی با انواع احساسات و تبیین رابطه‌ی هر احساس با تفکر مربوط به آن در این جلسه با معرفی کردن یک موقعیت و تصویرسازی ذهنی، ایفای نقش و استفاده از عبارات‌های مثبت.
جلسه چهارم	بازسازی شناختی به طریق مجادله	اشاره به باورهای مطرح شده در توالی A-B-C و این باور اغلب به صورت خودکار و فرآیندی هستند و از خصوصیات آن‌ها کوتاه و سریع بودن آن‌هاست. از تفکر دقیق ریشه نمی‌گیرند و ... مثلاً این که من مریض هستم پس نمی‌توانم، مرا دوست ندارند، پس من نباید مدرسه برم ...
جلسه پنجم	تصویرسازی ذهنی و مفهوم‌سازی مجدد	بررسی تکالیف جلسه قبل در این جلسه با باورهای مثبت و رفتارهای مثبت احساسات بهتری پیدا می‌کند مثلاً با بیان قصه‌های که علی‌رغم کوچکی و ضعیف بودن مورچه موفق می‌شود کار مهم را انجام بدهد.
جلسه ششم	ایمن‌سازی در مقابل استرس	بیان داستانی از تلاش و استقامت و همکاری با دیگران در انجام یک فعالیت سخت در ادامه هر یک از اعضا تجربیات خود را بیان کردند مخصوصاً افرادی که در جلسه قبل در این زمینه صحبتی نکرده بودند.
جلسه هفتم	تبیین نقش سبک‌های انسانی در رفتار فرد و احساسات و خودگویی‌های مرتبط با آن، آشنایی با انواع خودگویی و بیان تأثیرات خودگویی بر سلامت و کارایی افراد	بررسی و بحث از فعالیت جلسه قبل و در ادامه تبیین نقش سبک‌های انسانی در اعمال و رفتار فرد و احساسات و خودگویی‌های مرتبط با آن و بیان قصه مرتبط با آن، آشنایی با انواع خودگویی و بیان تأثیرات خودگویی بر سلامت و کارایی افراد
جلسه هشتم	تبیین نقش احساسات فرد در ایجاد خودگویی	بیان نقش منبع کنترل و انواع آن، کنترل بر هیجانات، تفاوت‌های فردی در تحول کنترل خود، تمرین کنترل به شیوه‌ی ایفای در شخصیت قصه
جلسه نهم	چگونگی تقویت کردن خود در جهت بیانات مثبت	بررسی نحوه‌ی توصیف خود به عنوان مثال: قدرت تغییر نظرم را دارم. دیگران این مسئله را درک خواهند کرد، من به خاطر تلاش کردن به خودم می‌بالم. این کار شجاعت می‌خواهد که من در خود می‌بینم، من قدرتمند و توانا هستم، و می‌خواهم به خاطر خودم سالم‌تر باشم
جلسه دهم	بحث و نتیجه‌گیری: بررسی راه‌های افزایش خودگویی	بررسی فعالیت جلسات قبلی در این جلسه اعضای گروه همچنین از احساسات‌های حضور در جلسات اظهار نظر کردند و از پیامد مثبت ناشی از شرکت در این جلسات را مطرح کردند. برخی از افراد نیز از گروه بازخورد گرفتند و در آخر اجرای پیش تست در بین اعضای گروه.

استعاره‌های به کار رفته در آن مربوط به سن کودکی است. این برنامه در قالب ۱۰ جلسه آموزش گروهی به مدت ۶۰ دقیقه هر هفته یک جلسه توسط محقق به شرح زیر اجرا شد:

برنامه مداخله‌ی ذهن‌آگاهی کودک محور: این برنامه که اعتبار آن توسط منشئی و همکاران (۱۳۹۸) مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است. شرح جلسات این مداخله و همچنین تمرینات و

جدول ۲: مداخلات مربوط به ذهن آگاهی کودک محور

جلسه	هدف	محتوی
جلسه اول	آشنایی با افراد، جلب مشارکت والدین و انجام تمرینات مقدماتی ذهن آگاهی	معرفی آموزش ذهن آگاهی و تعریف آن و توضیح پیرامون علت اجرای این دوره آموزشی برای کودکان، توضیح پیرامون چگونگی برنامه‌ریزی برای تمرینات ذهن آگاهی و گنجاندن این تمرینات در زندگی روزانه، مشارکت والدین و یادداشتهای روزانه درباره تمرین ذهن آگاهی، آموزش و انجام تمرینات مربوط به وضعیت‌های تمرینات مراقبه ذهن آگاهی (وضعیت نشستن روی صندلی، وضعیت خوابیده، نشستن به حالت چهارزانو، حالت لوتوس کامل، وضعیت دست‌ها) و ارائه تکلیف خانگی
جلسه دوم	آگاهی نسبت به تنفس آگاهانه	صحبت در مورد تجربه شرکت‌کنندگان در مورد ذهن آگاهی، تمرین تنفس آگاهانه و آموزش تنفس شکمی، تمرین ذهن آشفته در برابر ذهن آرام با کمک بطری اکلیلی و ارائه تکلیف خانگی.
جلسه سوم	آموزش اسکن بدن	صحبت در مورد تجربه شرکت‌کنندگان از ذهن آگاهی و تکرار تنفس ذهن آگاهانه و آموزش بادی اسکن و ارائه تکلیف خانگی.
جلسه چهارم	کسب آگاهی نسبت به زمان حال	تکرار تمرینات پایه تنفسی و آموزش آگاهی نسبت به زمان حال با کمک تمرین لیوان آب، انجام حرکات ذهن آگاهانه و ارائه تکلیف خانگی.
جلسه پنجم	کسب آگاهی نسبت به اعمال پنج حس اصلی بدن	صحبت در مورد تجربه شرکت‌کنندگان از تمرینات ذهن آگاهی و آموزش ذهن آگاهی نسبت به پنج حس (خوردن ذهن آگاهانه، گوش دادن آگاهانه، لمس کردن ذهن آگاهانه، بوئیدن ذهن آگاهانه، دیدن ذهن آگاهانه) به همراه تکرار تمرین تنفس ذهن آگاهانه و ارائه تکلیف خانگی
جلسه ششم	کسب آگاهی نسبت به هیجانات	انجام تنفس آرمیدگی مقدماتی، انجام تمرین ذهن آگاهی نسبت به هیجانات و یادداشت نویسی در باره ذهن آگاهی نسبت به هیجانات، استفاده از سناریوهای "بازرس مفید و بازرس غیر مفید"، ارائه تکلیف خانگی.
جلسه هفتم	مرور تمرینات تنفسی	مرور تمرینات تنفسی و اسکن بدن و انجام تمرین ذهن آگاهی نسبت به افکار "مراقبه رودخانه روان" و ارائه تکلیف خانگی
جلسه هشتم	کسب آگاهی نسبت به اعمال عضلات	تکرار تمرینات پایه تنفسی (تنفس آرمیدگی) و تمرین تن آرامی عضلانی تدریجی، انجام بازی "عوض کردن کانال" و ارائه تکلیف خانگی.
جلسه نهم	کسب آگاهی نسبت به حرکات بدن	انجام تمرینات پایه تنفسی (مراقبه تنفسی)، انجام حرکات ذهن آگاهانه، تکرار سناریوی گ بازرس مفید و بازرس غیر مفید گ و ارائه تکلیف خانگی.
جلسه دهم	به کارگیری ذهن آگاهی در زندگی روزمره	مرور تمرینات ذهن آگاهی که در طی جلسات گذشته آموزش داده شد و آموزش "ذهن آگاهی در فعالیت روزانه" مراقبه محبت شفقت‌آمیز (آرزوی دوستانه) و ارائه تکلیف خانگی.

یافته‌ها

جدول ۳: میانگین و انحراف معیار متغیر امیدواری به تفکیک گروه آزمایش و کنترل

متغیر	گروه	نوع آزمون	تعداد	میانگین	انحراف معیار	اختلاف میانگین پیش آزمون و پس آزمون
امیدواری	آزمایش (قصه گویی مبتنی بر خودگویی مثبت)	پیش آزمون	۲۰	۱۳/۲۰	۲/۷۰۶	۹/۰۵
		پس آزمون	۲۰	۲۲/۲۵	۱/۵۵۱	
	آزمایش (ذهن آگاهی کودک محور)	پیش آزمون	۲۰	۱۳/۱۰	۲/۸۰۷	۵/۹
		پس آزمون	۲۰	۱۹	۲/۶۱۵	
کنترل	کنترل	پیش آزمون	۲۰	۱۳/۵۵	۲/۷۶۲	۰/۲
		پس آزمون	۲۰	۱۳/۷۵	۱/۸۸۸	

نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نشان داد که در سطح اطمینان ۹۵٪ و خطای اندازه‌گیری $\alpha = 0/05$ ، سطح معناداری برای همه متغیرها بزرگ‌تر از $0/05$ محاسبه شده ($P > 0/05$)، لذا

نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد در گروه آزمایش (قصه گویی مبتنی بر خودگویی مثبت)، در میانگین متغیر امیدواری در پیش آزمون و پس آزمون متفاوت است و آموزش مؤثر بوده است.

داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار می‌باشند. همچنین نتایج آزمون باکس برای برابری ماتریس کواریانس نشان داد چون سطح معناداری آزمون ام باکس بزرگ‌تر از ۰/۰۵ محاسبه شده ($P > 0/05$)، لذا ماتریس واریانس-کواریانس‌ها همگن می‌باشند و نتایج آزمون لوین برای بررسی برابری واریانس‌ها نشان داد سطح معناداری برای همه متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۰۵ محاسبه شده است.

جدول ۴: نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه

متغیر	منابع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری
امیدواری	بین گروه‌ها	۷۳۵/۸۳۳	۲	۳۶۷/۹۱۷	۸۶/۱۲۴	۰/۰۰۰
	درون گروه‌ها	۲۴۳/۵۰۰	۵۷	۴/۲۷۲		
	کل	۹۷۹/۳۳۳	۵۹			

مطابق جدول (۴)، در سطح اطمینان ۹۵٪ و خطای اندازه‌گیری $\alpha = 0/05$ سطح معناداری کوچک‌تر از ۰/۰۵ محاسبه شده است ($P < 0/05$)، بنابراین تفاوت میانگین‌ها در گروه‌ها از لحاظ آماری معنادار می‌باشد. لذا فرض صفر رد و فرضیه پژوهش تأیید می‌گردد و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان نتیجه گرفت که: «اثر بخشی آموزش قصه گویی مبتنی بر خودگویی مثبت و

ذهن‌آگاهی کودک محور بر امیدواری کودکان سرطانی متفاوت است». به منظور مشاهده تفاوت معنادار امیدواری در گروه‌های آموزشی قصه گویی مبتنی بر خودگویی مثبت و ذهن‌آگاهی کودک محور در مرحله پس‌آزمون از آزمون تعقیبی بن‌فرونی استفاده شد.

جدول (۵). مقایسه زوجی با استفاده از آزمون تعقیبی بن‌فرونی به منظور تعیین تأثیر روش مؤثرتر

متغیر	گروه‌ها	تفاوت میانگین‌ها	سطح معناداری
امیدواری	قصه گویی مبتنی بر خودگویی مثبت	ذهن‌آگاهی کودک محور	۳/۲۵*
		کنترل	۸/۵۰*
	ذهن‌آگاهی کودک محور	کنترل	۵/۲۵*

مطابق جدول (۵)، تفاوت میانگین گروهی که به شیوه قصه گویی مبتنی بر خودگویی مثبت آموزش دیدند با گروه کنترل بیشتر از تفاوت میانگین گروهی که به شیوه ذهن‌آگاهی کودک محور آموزش دیدند با گروه کنترل است که نشان دهنده آن است که روش آموزش قصه گویی مبتنی بر خودگویی مثبت اثربخشی بیشتری نسبت به آموزش ذهن‌آگاهی کودک محور بر امیدواری کودکان سرطانی دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

در بررسی فرضیه پژوهش مشخص شد اثربخشی آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت بر امیدواری کودکان سرطانی متفاوت است که نشان دهنده آن است که هر دو روش مطرح شده در افزایش میزان امیدواری کودکان سرطانی ۸ تا ۱۲ سال اثرگذار بوده و اما روش آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت، اثربخشی بیشتری بر امیدواری کودکان

سرطانی دارد. به این ترتیب می‌توان نتیجه‌گرفت از این دو روش درمانی می‌توان برای افزایش امیدواری کودکان سرطانی بهره برد، این نتایج با نتایج پژوهش حسینی و همکاران (۱۴۰۰)، قاسمیان و استهبان‌تانی (۲۰۱۹)، بیات و همکاران (۱۳۹۷)، Su et al (2022)، Brown & de Jong (2018)، Frost (2022)، حاجی ستاری (۱۴۰۰) در جهت اثربخشی دو رویکرد درمانی بر مؤلفه‌های روانشناختی هم‌راستا می‌باشد.

(واحد مشهد) است. جهت ملاحظات اخلاقی و حفظ هویت آزمودنی‌ها اطلاعات افراد به صورت کد ثبت شده است و کلیه اطلاعات آن‌ها محرمانه است.

تشکر و قدردانی

در آخر نیاز است از تمام افرادی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند و از کودکان سرطانی بستری در بیمارستان بوعلی سینای ساری، خانواده و پرسنل بیمارستان بوعلی سینای ساری با وجود داشتن مشکلات فراوان، تشکر و قدردانی شود.

تعارض منافع

با توجه به موارد مندرج در راهنمای تعارض منافع، مجریان این پژوهش ضمن تعهد به آگاهی و رعایت کلیه "راهنمای کشوری اخلاق در انتشار آثار پژوهشی" اعلام می‌داریم این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافع نداشته است.

منابع فارسی

- علیلو، محمود؛ هاشمی نصرت آباد، طاهره؛ فرش‌باف منیصفت. (۲۰۱۹). اثربخشی بازی درمانی با رویکرد لوی در کاهش اضطراب کودکان مبتلا به سرطان. مجله پرستاری و مامایی کل نگر. ۲۵ (۱): ۵۴-۶۲
- بیات، فرشته؛ رضایی، علی محمد؛ بهنام، بهناز. (۱۳۹۶). مقایسه اثربخشی بازی درمانی و قصه‌گویی بر بهبود علائم اختلال نقص توجه/ بیش‌فعالی در دانش‌آموزان. مجله دانشگاه علوم پزشکی قم، ۱۱۲ (۸)، ۶۸-۵۹.
- قاسمیان، ک، و استهباناتی، م. ع. (۱۳۹۸). اثربخشی قصه‌گویی بر کاهش افسردگی بیماران سرطانی Humanidades & Inovação. ۶(۹): ۲۸۴-۲۷۸
- حسینی، فاطمه سادات؛ نوابی، مریم؛ حسین آبادی، فائزه. (۱۳۹۸). بررسی نقش امید و شادکامی در بهبودی بیماران سرطانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی (یزد).
- حسینی، سیده سارا؛ احدی، مروارید؛ حاتمی، محمد؛ خلعتبری، جواد (۱۴۰۰). مقایسه اثربخشی درمان مبتنی بر ذهن آگاهی و تعهد و پذیرش بر تاب‌آوری، بهزیستی روان‌شناختی و سطح قند خون در بیماران مبتلا به دیابت نوع ۲. پرستاری روانپزشکی. ۹ (۱): ۱۰۲-۸۹
- منشی، غلامرضا؛ حسینی، لاله (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش ذهن آگاهی کودک محور بر سازگاری اجتماعی و علائم افسردگی کودکان مبتلا به اختلال افسردگی. روانشناسی افراد استثنایی، ۲۹ (۸)، ۱۷۹-۲۰۰. doi: 10.22054/jpe.2018.26467.1655.

قوت‌ها و ضعف‌های خود را بشناسند. اگر افراد شناخت کافی در خصوص توانایی خود بیابند و موقعیت‌های خود را به طور صحیح ارزیابی کنند، بهتر می‌توانند بر توانمندی خود متمرکز شوند و ضعف و مشکل را هم بخشی از زندگی بدانند و آن را بپذیرند و می‌توانند در شناسایی موقعیتی که باعث افزایش حس امیدواری می‌شود با علاقمندی بیشتر مشارکت کنند. اثربخشی بیشتر خودگویی مثبت از طریق قصه احتمالاً به جهت محتوا و شیوه اجرای آن است. و اینکه کودک فرصت پیدا می‌کند خود را در نقش شخصیت‌های قصه قرار بدهد و با خودگویی هم می‌تواند به بیان نگرانی و تنش‌ها و احساسات خودش بپردازد هم این‌که با اعتماد به نفسی که در گروه از طریق واکنش مثبت از طرف دیگران به دست می‌آورد تجربه از آرامش و سلامت را بیشتر احساس کند. قصه یادآور تجربه گذشته کودک و خاطرات مثبت است و این امر باعث می‌شود تا احساس بهتر و مناسب‌تری از خود بروز دهد. در واقع قصه‌ها از طریق تغییر در ابعاد زبان و ایجاد ادبیات جدید در قصه‌های زندگی کودک فرصت‌های جدیدی را برای رفتار و روابط با خود و دیگران ایجاد می‌کنند، کودکان از طریق داستان‌ها با حقایق و افسانه‌ها و تجارب دیگران، مشکلات دیگران و راه حل‌های حل‌مسأله هر یک از آن‌ها آشنا می‌شوند و همین تأثیرپذیری از طریق تقویت توجه و تمرکز بر همه ابعاد وجودی شخصیت‌های داستان و و پردازش قدرت درک و فهم، پرورش خلاقیت، آموزش زبان و افزایش گنجینه واژگان کودک از طریق ارتباط متقابل با درمانگر و سایر کودکان صورت می‌گیرد.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به نداشتن گروه پیگیری اشاره کرد، به دلیل شرایط کودکان سرطانی (مرخصی از بیمارستان، وخامت حال و مرگ) امکان انجام پیگیری وجود نداشت. همچنین حواس‌پرتی کودکان به دلیل متغیرهای مزاحم بسیاری که در بیمارستان وجود داشت، مثل رفت‌وآمد پرستاران و مستخدمین و سر و صدای کودکان بستری در اتاق‌های دیگر اشاره کرد. پیشنهادی که در راستای پژوهش حاضر می‌توان داشت توصیه به مراکز درمانی می‌باشد که این کودکان را مداوم و بستری می‌کنند تا از یک قصه‌گو که در این زمینه مطلع است برای کمک به خانواده و همچنین به کودکان برای قانع‌سازی کودکان به ادامه درمان و بهبود وضعیت روانی کودکان استفاده گردد. به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که بر روی رویکردهای درمانی دیگر و مقایسه آن با این رویکرد پژوهش انجام دهند.

موازین اخلاقی

این پژوهش برگرفته از رساله مقطع دکتری روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی با شناسه اخلاق IR.IAU.MSHD.REC.1401.147 از دانشگاه آزاد اسلامی

فهرست منابع

- موحدی، معصومه؛ محدی، یزدان؛ فرهادی، علی. (۱۳۹۳). تأثیر آموزش امید درمانی بر امید به زندگی و سلامت عمومی بیماران سرطانی. *مجله جامع مامایی و مامایی*. شماره ۷۶.
- رشیدزاده، شبنم؛ علیوندی وفا، مرضیه؛ رشیدزاده، شبنم. (۱۴۰۰). مقایسه اثربخشی نقاشی درمانی، داستان درمانی و ترکیبی بر مشکلات درونی کودکان مبتلا به سرطان. *مشاوره مدرسه*، ۱(۳)، ۱۶-۱. doi: 10.22098/jsc.2023.12639.1096.
- صادقی، انسیه؛ سجادیان، ایلناز، نادى، محمدعلی (۱۳۹۸). مقایسه اثربخشی ذهن آگاهی مبتنی بر شفقت و شناخت درمانی مبتنی بر ذهن آگاهی بر نگرش های ناکارآمد، خودکنترلی و سلامت روان. *مجله روانشناسی مثبت گرا*، ۱۶(۱)، ۴۸-۳۱. doi: 10.22108/ppls.2020.120851.1861.
- طهماسبی، ز؛ روشن زاده، م؛ و تاج آبادی، ع. (۱۴۰۲). تأثیر هنردرمانی بر خستگی کودکان سرطانی تحت شیمی درمانی: روش نقاشی. *پیش*، ۲۲(۲)، ۲۱۵-۲۲۱.
- تویاری، عباداله؛ بختیارپور، سعید؛ پاشا، رضا؛ برنا، محمدرضا. (۱۳۹۷). مدل سازی رابطه حمایت اجتماعی و ذهن آگاهی با بهزیستی روان شناختی با توجه به نقش واسطه ای ارضای نیازهای اساسی روان شناختی در والدین کودکان استثنایی. *فصلنامه علمی- پژوهشی روشها و مدل های روانشناسی*، ۱۰(۳۸)، ۱۶۳-۲۰۲.
- یخچالی، مریم. (۱۴۰۱). افزایش امید به زندگی در بیماران سرطانی. *دومین همایش ملی ایده های کاربردی در علوم تربیتی، روانشناسی و مطالعات فرهنگی*.
- میرزایی، پروین؛ قمری، سوگل. (۱۳۹۹). اثربخشی بازی گروهی، قصه گویی و نمایش خلاق بر کاهش اضطراب دانش آموزان پسر مقطع ابتدایی شهر، پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی سال هشتم تابستان، شماره ۱ (پیاپی ۲۹).
- حاجی ستاری ممقانی، نیلوفر. (۱۴۰۰). اثربخشی درمان رفتاری شناختی مبتنی بر ذهن آگاهی والد محور بر سازگاری شخصی- اجتماعی و تمایز یافتگی خود در مادران کودکان مبتلا به اختلال بیش فعالی. *فصلنامه ایده های نوین روان شناسی*؛ ۹(۱۳) ۱۱-۱.
- خیر، غزاله؛ منشئی، غلامرضا. (۱۴۰۰). اثربخشی درمان ذهن آگاهی کودک محور بر خودکارآمدی درد و اضطراب درد کودکان مبتلا به رماتیسم. *فصلنامه علمی- پژوهشی روان شناسی سلامت*. doi: 10.30473/hpj.2021.53523.4855
- شجاعی، زهره؛ گل پرور، محسن؛ بردبار، محمدرضا؛ آقایی، اصغر. (۱۳۹۸). تأثیر هنر-بازی درمانی شناختی-رفتاری و قصه درمانی شناختی-رفتاری بر ادراک درد و امیدواری در کودکان مبتلا به سرطان. *نشریه پرستاری کودکان*.
- قدم پور، عزت اله؛ امیریان، لیلیا؛ روشن نیا، سمیه؛ ادوی، حمیده. (۱۳۹۸). تأثیر ذهن آگاهی مبتنی بر شناخت درمانی بر بهزیستی روان شناختی و استرس تحصیلی دانش آموزان پایه اول دوره متوسطه دوم. *مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*، ۸(۲)، ۸۲-۶۵.
- Alilo, M., Hashemi Nosratabad, T., Farshbaf Manisfat, F. (2019). The effectiveness of play therapy according levy approach in reduction of anxiety in children with diagnosed cancer. *Journal of Holistic Nursing and Midwifery*. 25(1): 54-62. [Persian].
- Arslan, G., Yildirim, M., Zangeneh, M., & Ak, İ. (2022). Benefits of Positive Psychology-Based Story Reading on Adolescent Mental Health and Well-Being. *Child Indicators Research*, 1-13.
- Bayat, F., Rezaei, AM., Behnam, B. (2017). Comparing the effectiveness of play therapy and storytelling on the improvement of symptoms of attention deficit/hyperactivity disorder in students. *Journal of Qom University of Medical Sciences*, 12(8), 68-59. [Persian].
- Borba, M. (2005). The Step-by-Step Plan to Building Moral Intelligence. *Nurturing Kid's Heart & Souls*. National Educator Award, National Council of Self-esteem: Jossey-Bass. 108-154.
- Brown, G., & de Jong, J. W. (2018). Cancer Storytelling: A Study of Well-Being Expressions Made by Patients. *Journal of Pastoral Care & Counseling*, 72(1), 37-44. DOI: 10.1177/1542305018754796
- Frank A. W. (2014). Narrative ethics as dialogical storytelling. *Hastings Center Report*. 44(1), 16-20.
- Frost, A. (2022). "Embodied Reminders and Well-being Among Breast Cancer Survivors: Examining the Influence of Feminine Gender Role Orientation, Biographical Disruption, and Body Image." *West Chester University Doctoral Projects*, 122. Retrieved from https://digitalcommons.wcupa.edu/all_doctoral/122
- Ghadampour, A; Amirian, L., Roshannia, S.; Adavi, H. (2018). The concept of mindfulness to cognitive therapy on psychological and academic stress of first grade students of the second intermediate

- city, research 1 in the 8th summer school and math, 29. [Persian]
- Movahedi, M., Mohadi, Y., Farhadi, A. (2014). The effect of hope therapy training on life expectancy and general health of cancer patients. *Comprehensive Obstetrics and Midwifery Journal*. Number 76. [Persian].
- Niedderer, K., Holthoff-Detto, V., van Rompay, T. J. L., Karahanoğlu, A., Ludden, G. D. S., Almeida, R., Durán, R. L., Aguado, Y. B., Lim, J. N. W., Smith, T., et al. (2022). This is Me: Evaluation of a boardgame to promote social engagement, well-being, and agency in people with dementia through mindful life-storytelling. *Journal of Aging Studies*, 60, pp.100995.
- Rashidzadeh, Sh. Alivandi W., Rashidzadeh, Sh. (2021). Comparing the effectiveness of drawing therapy, story therapy and combined therapy on the internalized problems of children with cancer. *School Counseling*, 1(3), 1-16. doi: 10.22098/jsc.2023.12639.1096. [Persian].
- Sadeghi, A., Sajjadian, I., Nadi, MA. (2019). Comparing the effectiveness of compassion-based mindfulness and mindfulness-based cognitive therapy on dysfunctional attitudes, self-control, and mental health. *Journal of Positive Psychology*, 6(1), 31-48. doi: 10.22108/ppls.2020.120851.1861. [Persian].
- Shujaei, Z., Golparvar, M., Bordbar, M.R., Aghaei, A. (2018). The effect of cognitive-behavioral art-play therapy and cognitive-behavioral story therapy on pain perception and hope in children with cancer. *Children's Nursing Journal*. [Persian]
- Snyder, C. R., Sympson, S. C., Ybasco, F. C., Borders, T. F., Babyak, M. A., & Higgins, R. L. (1996). Development and validation of the state hope scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 321-335.
- Steliarova-Foucher, E., Colombet, M., Ries, L. A. G., Moreno, F., Dolya, A., Bray, F., et al. (2017). International incidence of course. *Education and Training Studies*, 8(2), 65-82. [Persian]
- Ghasemian, K., & Estahbanati, M. A. E. (2019). The effectiveness of storytelling on reducing depression in cancer patients. *Humanidades & Inovação*, 6(9), 278-284. [Persian].
- Haji Sattari Mamqani, N. (2021). The effectiveness of cognitive behavioral therapy based on parental mindfulness of the personal-social adjustment environment and self-differentiation in mothers of children with hyperactivity disorder. *New ideas of psychology quarterly*; 9 (13): 1-11. [Persian]
- Hosseini, FS., Navabi, M., Hosseinabadi, F. (2018). Examining the role of hope and happiness in the recovery of cancer patients. Master's thesis of Islamic Azad University (Yazd). [Persian].
- Hosseini, SS., Ahadi, M., Hatami, M., Khalatbari, J. (2021). Comparing the effectiveness of the treatment based on mindfulness and commitment and acceptance on resilience, psychological well-being and blood sugar levels in patients with type 2 diabetes. *Psychiatric Nursing*. 9 (1): 102-89. [Persian].
- Kheyr, GH., Manshaei, GH. (2021). The effectiveness of child-centered mindfulness therapy on pain self-efficacy and pain disease in children with rheumatism. *Scientific-Research Quarterly of Health Psychology*, 10(38), 85-100. doi: 10.30473/hpj.2021.53523.4855. [Persian]
- Manshai, Gh., Hosseini, L. (2017). The effectiveness of child-centered mindfulness training on social adjustment and depressive symptoms of children with depressive disorder. *Psychology of Exceptional People*, 8(29), 179-200. doi: 10.22054/jpe.2018.26467.1655. [Persian].
- Mirzaei, P., Qamari, S. (2019). The effectiveness of group play, storytelling and creative show on reducing the consumption of students after elementary school in the

- Tuyari, E., Bakhtiarpour, S., Pasha, R., Barna, MR. (2018). Modeling the relationship between social support and mindfulness with psychological well-being considering the mediating role of satisfying basic psychological needs in parents of exceptional children. *Scientific-Research Quarterly of Psychological Methods and Models*, 10(38), 163-202. [Persian].
- Yakhchali, M. (2022). Increasing life expectancy in cancer patients. The second national conference of applied ideas in educational sciences, psychology and cultural studies.
- childhood cancer, 2001-10: a population-based registry study. *Lancet Oncology*, 18(6), 719-731. doi: 10.1016/S1470-2045(17)30186-9 pmid: 28410997
- Su, L., Pan, L., Wen, J., & Phau, I. (2022). Effects of tourism experiences on tourists' subjective well-being through recollection and storytelling. *Journal of Vacation Marketing*.
<https://doi.org/10.1177/13567667221101414>.
- Tahmasabi, Z., Roshanzadeh, M., & Tajabadi, A. (2023). The effect of art therapy on the fatigue of cancer children undergoing chemotherapy: painting method. *Paish*, . 22(2), 215-221.
- Talebi, M., Ghasemzadeh, S., Arjmandi, K., Vakili, S. (2022). Effectiveness of child-centered play therapy on resiliency of Children with leukemia cancer. *JPEN*. 8 (3) :47-55. URL: <http://jpen.ir/article-1-460-en.html>. <https://sid.ir/paper/1037858/fa>. . [Persian].